

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม

วันนี้เป็นโอกาสดีอีกครั้งที่จะได้ฟังประสบการณ์ของอาจารย์ที่ได้รับ
ขนานนามจากชาวบ้านในชุมชนว่า.... “นักวิชาการของชุมชน” บาง
ชุมชนยกย่องมากกว่านี้ แต่อาจารย์ไม่ยากให้เขียนลงไป

สนใจตามไปอ่านในเฟสบุ๊ก Renu Vejaratpimol และใน comment

อาจารย์เหนื่อยไหมคะ เห็นอาจารย์ในเฟสบุ๊กดี ๆ

ก็เหนื่อยค่ะ เพราะมีหลายหน้าที่ และยังมีงานประจำอยู่
รวมทั้งต้องช่วยแก้ปัญหาให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
ต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เขาปรึกษามา ต้องทำแข่งกับเวลา

อาจารย์เป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ใช้ความรู้เพื่อ
ชุมชนมาต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย
“นักวิชาการรับใช้สังคม” เห็นว่าในรอบปีนี้อาจารย์
ได้ใช้สื่อออนไลน์มาก ในการให้ความรู้แก่ชุมชน ขอให้
อาจารย์เล่าประสบการณ์ว่า อาจารย์ได้ใช้สื่อออนไลน์
ในการผลักดันแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมอย่างไร

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม

ทำไมจึงทำงานนี้ ก้าวออกจากห้อง Lab ที่ภาควิชาชีววิทยา ไปสู่ห้อง Lab ในชุมชน โดยเชื่อมทั้งสองห้องปฏิบัติการ เข้าด้วยกันมา ตั้งแต่ปี 2549 ค่ะ ประมาณ 9 ปีแล้ว เนื่องจากตั้งแต่ปี 2550 มีการบังคับใช้กฎหมายให้โครงการ ที่อาจสร้างผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ต้องจัดทำ **รายงานการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ หรือ อีเอชไอเอ (EHIA)**

พวกเราน่าจะได้อินปัญหาของ อีเอชไอเอ จากกรณี โครงการเขื่อนแม่วงก់ ซึ่งอาจารย์ก็ได้ช่วย มุลินธิสึบ นาคเสถียร วิเคราะห์และพบว่า มีข้อบกพร่องในรายงานมาก ต่อมาชุมชนก็ติดต่อขอความรู้มากมาย และเสนอให้ใช้ **facebook** เพราะสะดวก และติดต่อกันได้ทันที

อาจารย์ให้ความรู้กับประชาชนทาง facebook เท่านั้นหรือคะ

ทาง **facebook** ชื่อ **Renu Vejaratpimol** และมีใน **เพจ** ชื่อ **Say No to Krabi Coal Power Plant, เครือข่าย อีเอช ไอเอ และ อีไอเอ วอชท์ ประเทศไทย (EIA Watch Thailand)**

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเป็นการให้ความรู้ และแจ้งปฏิทินการจัดเวที ซึ่งประชาชนต้องไปใช้สิทธิ และอยู่ในหมวดสิทธิชุมชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ขอให้อาจารย์ช่วยยกตัวอย่างว่าช่วยเหลือชุมชนอย่างไรบ้าง

1. ให้ความรู้เพื่อให้ชุมชนไปใช้สิทธิชุมชนได้ ตามมาตรา 56, 57, 66 และ 67 ของรัฐธรรมนูญ เราต้องยอมรับว่า
ในกระบวนการ อีเอสไอเอ นั้น ชุมชนเข้าไม่ถึงข้อมูล และไม่รู้ว่าขั้นตอนที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นอย่างไร แต่เจ้าของโครงการมีเงินจ้างบริษัทที่ปรึกษา ชุมชนไม่มีใคร จึงได้ให้ความรู้ถึงขั้นตอนที่เจ้าของโครงการต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดและชุมชนอาจได้รับผลกระทบอะไร ให้ข้อแนะนำว่า ถ้าเจ้าของโครงการไม่ให้ข้อมูลรอบด้าน โดยให้แต่ข้อดี ปกปิดข้อมูลที่อาจสร้างผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนควรทำอะไร แจ้งหน่วยงานใด ซึ่งมีชุมชนได้เอาไปใช้ประโยชน์ สนใจให้ข้อมูล ปริกษามาในช่องทางข้อความ (message)

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

บางประเด็นเป็นเรื่องที่ ควรถาม-ตอบ เฉพาะรายบุคคล
มีชุมชนเข้ามาศึกษาและช่วยกันแชร์องค์ความรู้ไปมาก

ทำไมอาจารย์ให้ความรู้ด้านกฎหมายกับชุมชนได้

เป็นกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมค่ะ ทำไปก็รู้มากขึ้น

2. วิเคราะห์เอกสารและกระบวนการจัดเวที ค 1. และ ค.2 โรงไฟฟ้ากระบี่ (ถ่านหิน) และทำเทียบเรือบ้านคลองรั้ว

เผยแพร่ เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาให้กับชุมชนอื่น ๆ
ต้องการสื่อสารให้เจ้าของโครงการได้ทราบว่า
ตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว นักวิชาการคาดหวังว่าจะ
ต้องมีการศึกษาผลกระทบต่าง ๆ ในแง่มุมใด เพราะทะเล
กระบี่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ มีชายหาด
เกาะต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นลำดับต้น ๆ ของ
โลกที่แนะนำให้มาท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้ จ. กระบี่
มูลค่า > 40,000 ล้านบาท และยังเป็นแหล่งดึงดูด
นักท่องเที่ยวเข้ามาประเทศไทย สร้างรายได้ตั้งแต่
กรุงเทพฯ ถึง กระบี่ และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว จ.ตรัง

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2

ขอให้อาจารย์ช่วยยกตัวอย่างว่าช่วยเหลือชุมชนอย่างไรบ้าง

3. ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ชุมชนมีหลักฐาน
สำคัญในการปกป้องชุมชนจากการบุกรุกของเจ้าของ
กิจการที่ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ ดำเนินการขัดต่อกฎหมาย
บุกรุกที่สาธารณะในเมืองใหญ่ และต้องการขยายกิจการ
ออกไปซึ่งถ้าเจ้าของกิจการนี้สำเร็จ จะทำลายชุมชน
ที่เป็นพื้นที่ผลิตผลไม้ขึ้นชื่อ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
และเป็นปอดของจังหวัด

โดยการทำงานครั้งนี้เริ่มจากชุมชนโทรมาปรึกษา และ
บอกเล่าเหตุการณ์ อาจารย์ใช้วิธีการ problem-based learning
โดยให้ชุมชนวิเคราะห์และติดตามข้อมูลจากหน่วยราชการ
รวมทั้งเชิญนายกสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนลงไป
ให้ความรู้ทางกฎหมาย และปรึกษานักกฎหมายที่ทำงานเป็น
เครือข่ายกัน จนนำไปสู่การจัดทำข้อมูลของชุมชน
ที่แสดงให้เห็นว่า ....

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2

ขอให้อาจารย์ช่วยยกตัวอย่างว่าช่วยเหลือชุมชนอย่างไรบ้าง

3. (ต่อ)

เจ้าของโครงการบุกรุกที่สาธารณะ ถมลำรางสาธารณะ ทำให้น้ำท่วมสวนผลไม้ของชุมชน และชุมชนไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะ มีการตัดต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ ขนาดของพื้นที่สาธารณะที่เจ้าของกิจการต้องการเอาไปใช้เชื่อมต่อกันประมาณ 100 ไร่

ชุมชนได้สรุปตารางให้คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กอสส.) เห็นว่า ถ้าเจ้าของกิจการนี้ขยายพื้นที่ออกมาจะไปอยู่ชิดกับ โรงเรียนสอนคนพิการ โรงพยาบาลชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์ผู้สูงอายุ สถานีอนามัย โรงเรียนหลายแห่ง วัดที่ขึ้นทะเบียนเป็นของกรมศิลปากร ฯลฯ และพื้นที่ขยายกิจการเป็นพื้นที่สาธารณะ กว่า 100 ไร่ โดยไม่ผ่านกระบวนการชุมชนที่ถูกต้อง ซึ่งประเด็นเหล่านี้เจ้าของโครงการ ไม่ใส่ใจไว้ในรายงานอีเอชไอเอ

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ฟังแล้วเริ่มกังวลกับความปลอดภัยของอาจารย์แล้ว

ไม่ค่ะ...ไม่ได้รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย แต่ก็ไม่เหมาะสม
เวลาทำงาน ไม่จำเป็นต้องลงไปในพื้นที่ ตั้งแต่ทำงานผ่าน
สื่อออนไลน์นี้ ลดการลงพื้นที่ไปได้มากค่ะ

งานนี้อาจารย์ ไม่ได้ลงไปในพื้นที่ (ประเด็นข้อ 3) แต่ให้
ความรู้ ข้อเสนอแนะว่าชุมชนควรทำอะไร แล้วเขาก็ส่ง
งานมาให้ดูในกล่องข้อความ (message) ของเฟสบุ๊ก

ชุมชนไปศึกษาข้อมูลตามคำแนะนำ ส่งผลการศึกษามา
ให้อาจารย์ทางกล่องข้อความ ซึ่งถ้าไม่เพียงพอ หรือ
มองเห็นประเด็นอื่นเพิ่มขึ้นมา ก็เสนอให้ไปศึกษาเพิ่ม ให้
ดำเนินการต่าง ๆ และอาจารย์นำข้อมูลปรึกษานักกฎหมายที่
ทำงานเป็นเครือข่ายกัน

ในที่สุดความพยายามก็ได้ผล โครงการไม่ได้ความ
เห็นชอบจาก กอสส. (องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพ)

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. (ต่อ)

รายงานอีเอสไอฉบับนี้ ผ่านคณะกรรมการ
ผู้ชำนาญการ (คชก.) โดยไม่ได้ทักท้วง เพราะเจ้าของ
ไม่ได้ใส่ไว้ในรายงาน

ดังนั้นถ้าไม่มีนักวิชาการหลายๆ ท่านช่วย กิจการนี้
อาจได้รับความเห็นชอบรายงาน อีเอสไอเ ทุกขั้นตอน
และขยายกิจการได้

**แสดงให้เห็นว่าชุมชนต้องการองค์ความรู้และ
ข้อเสนอแนะจากนักวิชาการที่จะพิสูจน์ว่า พวกเขาจะได้รับ
ผลกระทบอย่างรุนแรงจากโครงการตัวอย่าง และพวกเขา
ต้องการใช้สิทธิชุมชนในการปกป้องสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพของชุมชน**

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ที่อาจารย์เล่ามาน่าสนใจมาก สามารถช่วยชุมชนผ่านการใช้สื่อออนไลน์ โดยไม่ต้องเดินทางลงไปในพื้นที่ มีตัวอย่างที่ลงไปในพื้นที่ไหนคะ

4. การฟ้องเพิกถอนใบอนุญาตการใช้ประทานบัตร

การทำเหมืองแร่เหล็กที่บ้านอุมุง อ.เชียงคาน จ.เลย

เรื่องนี้เริ่มจากไปอบรมให้ความรู้ที่ อ.เชียงคาน จ.เลย เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการปกป้องพื้นที่ผลิตอาหาร เพราะพื้นที่บ้านอุมุง เป็นชุมชนที่โอบล้อมด้วยขุนเขา อากาศดี ตลอดปี เพาะปลูกพืชผลได้หลากหลาย ตลอดปี เพราะมีแหล่งต้นน้ำสำคัญบนภูซ่มทอง

หลังจากอบรมจึงได้รับทราบปัญหาจากชาวบ้านว่า ขณะนี้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่เหล็กที่มีอยู่แล้ว 1 เหมือง และขณะนี้ทราบว่ากำลังมีอีก 3 เหมืองที่กำลังขอประทานบัตร แต่ไม่ทราบว่าได้หรือยัง พวกเขาเป็นผู้ได้รับผลกระทบ แต่ไม่เคยได้รับเชิญเข้าร่วมรับฟังผู้มีส่วนได้เสีย ไปถามที่จังหวัด ทางจังหวัดก็โยนมาที่ อบต.

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

แล้วอาจารย์ทำอย่างไรคะ ช่วยชุมชนได้อย่างไร

ฟังชาวบ้านแล้วเห็นใจ กับการที่พวกเขาต้อง
เดินทางไปมาหลายเที่ยว ก็ยังไม่รู้เรื่อง ก็เลยพา
ชาวบ้านขึ้น อบต. เพื่อไปถามว่าการขอประทานบัตร
เหมืองแร่เหล็ก 3 เหมือง ได้รับประทานบัตรหรือยัง

ทางเจ้าหน้าที่บอกว่า เจ้านายเขาไม่อยู่ ก็เลยบอก
เขาว่า เอกสารนั้นถ้าไม่มีประทับตราว่า “ลับ” ขอให้
นำมาให้ประชาชนดู เขาก็หยิบออกมา อาจารย์ก็เลย
ขอให้ประชาชนช่วยกันเอกซเรย์ถ่ายรูปข้อมูลไว้ มี
รายงานอีไอเอและเอกสารประกอบ

วันนั้นจึงเป็นที่กล่าวขวัญกันในชุมชนว่าอาจารย์
พาชาวบ้านบุก อบต. และก็ยังไปให้ความรู้ชุมชนถึง
ผลกระทบจากการทำเหมืองแร่เหล็กอีกครั้ง จน
ชาวบ้านเห็นพ้องว่า ถ้ามีเหมืองแร่มาอยู่บนภูซ่มทอง
อีก 3 เหมืองเขาจะไม่สามารถทำกินได้แน่

บทบาทของชีววิทยากับการใช้สื่อออนไลน์ ในการผลักดันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

กรณีของบ้านอุโมงนี้ ก็ได้ประสานขอความร่วมมือกับ
สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน ซึ่งก็ให้ความช่วยเหลือโดย
การช่วยฟ้องร้อง เพื่อเพิกถอนใบอนุญาตในการทำเหมือง
แร่เหล็ก

อาจารย์มีอะไรจะกล่าวกับอาจารย์รุ่นใหม่คะ

อยากให้อาจารย์รุ่นใหม่ลองออกไปทำงานกับชุมชน เรา
สามารถใช้ความรู้ช่วยเหลือชุมชนได้ และยังเชื่อมโยงกับ
งานวิจัยได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเชื่อมโยงกับการเรียนการสอน
วิธีง่าย ๆ ลองค้นข้อมูล เพื่อเลือกชุมชน ไปเยี่ยมชุมชน
ดูว่าเขาทำอะไร ไปฟังเขา ไปดูเขา แล้วเราจะเริ่มเห็นว่า
เราจะช่วยเขาแก้ปัญหา หรือยกระดับการประกอบอาชีพ
ของชุมชนได้อย่างไร ถ้าใครสนใจงานพีแวงมากุยกั้นได้คะ
เราต้องช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในบ้านเมือง และ
ช่วยกันปกป้องสิ่งแวดล้อม